

POLGÁRI JOG

Törvénytervezet a család védelméről.

készítette: *Dr. Meszlény Artur.*

A jelen munkálat elkészítésére senkitől megbízást vagy felkérést nem kaptam, az tehát a szó legteljesebb értelmében magánmunkálat. Azok a tanulmányok, megfigyelések és tapasztalatok, amelyeket az általam szervezeti jognak nevezett jogterületen évtizedeken át tettem, néhány konstrukció birtokába juttattak, amelyeket — úgy érzem — eredményesen lehet hasznosítani ama jogpolitikai törekvések szolgálatában, amelyeket a „családvédelem” gyűjtőneve alá foglalnak. Ennek az elméleti megkísérlését tükrözi vissza a jelen munka. Legyen szabad remélnem, hogy a gondolatok, amelyeket megtestesít, e törekvések gyakorlati megvalósításánál használhatóknak fognak bizonyulni.

I. Házassági közösség.

1. §. A házasságkötés a házasfelek között házassági közösséget létesít.

A házastársak kötelesek a házassági közösség javán egyetértve munkálkodni.

A házastársak hűséggel tartoznak egymásnak és a házassági közösségnek.

2. §. A házassági közösség feje a férj. Őt illeti a döntő szó a házasélet ügyeiben. Ő határoz különösen a házassági együttélés helye és a közös lakás felől. Elhatározásaiban azonban a méltányosság szerint figyelembe kell vennie felesége megokolt tanácsait és ellenvetéseit, s ha felesége viseli a házassági közösség terheit vagy viselésükhöz hozzájárul, ezt is.

3. §. A férj köteles feleségét illendően eltartani. A tartást közös háztartásban saját társadalmi állásához, vagyonához és keresőképességéhez mérten kell szolgáltatnia.

4. §. A feleség férje nevét viseli a házassági viszonyra utaló toldással. Saját nevét hozzákapcsolhatja.

Férje nevét a feleség mint özvegy is megtarthatja újabb férjhezmeneteléig.

5. §. A közös háztartás vezetése a feleség feladata.

A feleségnek joga van a háztartás körébe tartozó ügyekben a férj részére és a férj nevében eljárni. Az ebben a jogkörben létesített jogügyleteiről kétség esetében azt kell tartani, hogy a férje nevében létesítette.

A feleség ezt a jogot csak férje vagyoni erejének korlátai között gyakorolhatja. A férj a képviselőlet jogát feleségétől egészen vagy részben el is vonhatja; de egymásközi viszonyukban csak alapos okból.

Arra, hogy az egyes ügylet a férj vagyoni erejét meghaladja, vagy hogy a férj a képviselő jogát feleségétől elvonta, harmadik személlyel szemben, akivel a feleség jogügyletbe bocsátkozott, csak annyiban lehet hivatkozni, amennyiben erről a harmadik személy a jogügyletbe bocsátkozás idejében tudott vagy csak súlyos gondatlanságból nem tudott.

6. §. A feleség férje hozzájárulásával, úgyszintén akkor, ha ezt a házassági közösség érdeke úgy kívánja, jogosult és köteles a közös háztartásban házi munkát végezni, férjét keresetében közreműködéssel támogatni és önálló keresetet is folytatni.

Ha a férj hozzájárulását jogos ok nélkül megtagadja, vagy a feleséget az 1. bekezdésben említett kötelességei teljesítésében gátolja, panasz-eljárásnak (alább 17—25. §§.) van helye.

A feleség köteles a házassági terhek viseléséhez saját jövedelméből is méltányosság szerint hozzájárulni, ha ezt a házassági közösség érdeke úgy kívánja. Ha a feleség e kötelességének teljesítését elmulasztja, panasz-eljárásnak (alább 17—25. §§.) van helye.

7. §. A vagyontalan és kereséktelen, általában az olyan férjet, aki önmagát eltartani nem képes, felesége köteles közös háztartásban társadalmi állásához, de csak a saját vagyonához és keresőképességéhez mérten illendően eltartani.

8. §. Az önhibáján kívül különélő feleségnek a férje az illendő tartást törvényes mértéke szerint közös háztartáson kívül (házon kívül), hónaponként előre fizetendő pénzbeli járadékban köteles szolgáltatni.

A férjet terhelő házon kívüli eltartási kötelezettséget megfelelő hozzájárulás fizetésére lehet korlátozni, sőt a férjet e kötelezettség alól egészen fel is lehet menteni, ha mindkét házastárs szükségleteit, valamint vagyoni és kereseti viszonyait figyelembe véve, a méltányosság ezt kívánja.

Az első bekezdés megfelelően áll a feleséget terhelő eltartási kötelezettségre. Házon kívül csak az élete fenntartásához mulhatatlanul szükséges szűkös tartás jár a férjnek, ha a házasság ideje alatt erkölcsileg vétkes magaviseletével maga okozta, hogy eltartásra szorul.

Nem követelhet házon kívüli eltartást az a házastárs, aki arra erkölcstelen életmódja vagy a házastársa ellen elkövetett súlyos bántalom miatt méltatlanná vált, hacsak házastársa meg nem bocsátott neki.

9. §. Amennyiben a jelen törvényből más nem következik, a házastársat terhelő eltartási kötelességére alkalmazni kell a rokonok eltartására vonatkozó általános jogszabályokat.

10. §. A házastársnak joga és kötelessége meghalt házastársát illendően eltemettetni. Ez nem változtat az örökös felelősségén a temetés költségéért.

11. §. A házastársak a házassági viszonyból folyó vagyoni kötelezettségeik teljesítésében egymás iránt ugyanazzal a gondossággal

kötelesek eljárni, mint a saját ügyekben. Ez azonban nem mentesíti őket a súlyos gondatlanságerőtt való felelősség alól.

12. §. A házastársak egymás között vagy egymás irányában minden oly jogügyletet létesíthetnek, amely mások közt meg van engedve és a házasság természetével nem ellenkezik. Ugyanez áll a jegyesekre is.

13. §. Ha valamelyik házastárs a házastársi közösséggel szemben kötelességeit vétkeesen nem teljesíti vagy ha magatartása a házastársat veszéllyel, megszegényítéssel vagy tetemes kárral fenyegeti, panaszeljárásnak (alább 17—25. §§.) van helye.

14. §. Ha a házassági együttélés az egyik házastárs egészségét, jóhírnevét, vagyoni helyzetét vagy más fontos érdekét súlyosan veszélyezteteti, jogosítva van a veszélyeztetés tartamára a közös lakást és háztartást megszüntetni.

A családvédő bíró kérelemre a különélés megokoltságának kimutatása esetében családvédő intézkedésben meghatározza a tartás kötelezettségét, a kötelezett személyét, a tartás összegét és szolgáltatásának módját.

15. §. Ha a férj a családjáról való gondoskodás kötelességét elhanyagolja és a panaszeljárás (alább 17—25. §§.) kielégítő eredménnyel nem járt, a családvédő bíró családvédő intézkedésben utasíthatja a férj adóseit, hogy oly szolgáltatásokat, amelyek készpénzben vagy helyettesíthető ingóságokban állanak, egészben vagy meghatározandó hányadrészben kizárólag a feleség vagy evégből kijelölendő harmadik személy (eseti gondnok) kezéhez teljesítsenek.

A családvédő intézkedés tartalmát hirdetményben a férj költségére közzé kell tenni. Az eljárás részleteit rendelet szabályozza. A családvédő intézkedés közzétételét követő naptól kezdve a teljesítésnek mentesítő hatálya csak annyiban van, amennyiben az a hirdetmény értelmében történt, hacsak az adós be nem bizonyítja, hogy a hirdetményről teljes gondosság mellett sem szerzhetett tudomást.

II. Családi közösség.

16. §. Szülők, gyermekek, házastársak és testvérek, beleértve a törvényesített és az örökbefogadott gyermeket is, együttvéve családi közösséget alkotnak.

A családi közösség tagjai kötelesek a családi közösség javán egyetértve munkálkodni.

A családi közösség tagjai egymás és a családi közösség irányában hűséggel tartoznak. Kötelesek egymást támogatni, ha e támogatás nélkül valamelyikük nyomorba vagy veszedelembé jutna.

Pénzbeli támogatásra a családi közösség tagja csak annyiban köteles, amennyiben vagyoni helyzete ezt megengedi. A pénzbeli támogatásra irányuló követelést per útján nem lehet érvényesíteni.

E szabályok nem érintik a rokonok eltartására vonatkozólag fennálló rendelkezéseket.

III. Panaszeljárás.

17. §. Oly házasság, aki házastársával egyházi házasságot is kötött, a jelen törvényben meghatározott esetekben a közös lakóhely szerint illetékes lelkésznel írásban kérheti, hogy a házaseleket idézze meg és meghallgatásuk után, ha arra okot lát, a házastársat intse meg.

Ha a házaselek különböző vallásfelekezetiek, az a lelkész illetékes, akihez a panaszlott vallásfelekezeténél fogva tartozik.

A megidézett házastárs köteles a lelkészi idézésnek eleget tenni, vagy elmaradását hiteltérdemlően igazolni. Kétszeri sikertelen idézés után az eljárást meg kell szüntetni és a kihágási eljárás megindítása végett a büntető bírósághoz jelentést kell tenni. Ha az idézésnek a a panaszos nem tesz eleget, az eljárást meg kell szüntetni.

A lelkész köteles a hozzá beérkezett megintési kérelmekről időrendi naplót vezetni és a megintó határozatot a panaszosnak és a panaszlottnak hiteles alakban kiadni. A megintó határozatban elő kell adni a megintés okául szolgáló tény, lehetőleg annak naptárilag megjelölt időpontját és röviden utalni kell a megintés indokára.

A megintó határozatban meg kell jelölni a megintés hatályának időtartamát.

Képviselőnek ebben az eljárásban nincs helye. A felek személyazonosságukat és a házasság megkötését közokirattal kötelesek tanúsítani. A közokirat megjelölését, keltét és ügyszámát a naplóban fel kell tüntetni. Az eljárás további részleteit a bevett vallásfelekezetek saját önkormányzatuk körében szabályozzák.

18. §. Minden kir. törvényszék elnöke minden naptári év elején a következő kijelölésig terjedő időtartamra a törvényszék bírái közül a szükséghez képest egy vagy több családvédő bírót jelöl ki. A kijelölést fontos okból évközben módosítani lehet. A kijelölést és a kijelölt bírák nevét megfelelően közhírré kell tenni. A családvédő bírót mint egyesbíró jár el. Az eljárás részleteit rendelet szabályozza.

19. §. Ha a házaselek egyházi házasságot nem kötöttek, a megintó eljárásna a házastársak közös lakóhelye szerint illetékes kir. törvényszék családvédő bírója hivatott.

A családvédő bíró a feleket, és pedig a panaszlottat elővezetés terhe mellett, megidézi (1896: XXXIII. t.-c. 79., 80. §§., 130. §. 1., 2., 4., 5. bekezdés, 131. §. 1. bekezdés 2. pont, 2—5. bekezdés), meghallgatja, a panasz alapjául szolgáló tényállást megállapítja és a kifejeledőkhöz képest a panaszt végzéssel elutasítja, vagy annak helyt adva, a panaszlottat írásban megintja. A megintó végzésben a bíró meghatározza a megintés hatályának időtartamát is. A végzést megfelelően indokolni kell. A végzés ellen felfolyamodásnak nincs helye.

A megintés hatályának tartama alatt a megintés alapjául szolgáló tényállás alapján családvédő intézkedésnek (alább 20. §.) nincs helye. A családvédő bíró azonban kérelemre megteheti a megintés hatályának tartamára a panaszos jogállapotának biztosítására szükségesnek mutakozó ideiglenes intézkedéseket.

Az ideiglenes intézkedés személyes szabadságától senkit sem

foszthat meg és a szükséges tartás vagy segély nyújtásán kívül pénzfizetésre irányuló marasztalást nem tartalmazhat. Az ideiglenes intézkedés ellen fellebbvitelnek nincs helye.

A felek ebben az eljárásban ügyvéddel képviseltethetik magukat, de a bíró elrendelheti az egyik vagy mindkét fél személyes meghallgatását.

Az 1—4. bekezdések rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell, ha családi közösség tagja indít panaszeljárást a közösség másik tagja ellen.

20. §. Ha a lelkészi vagy bírói megintés hatályának tartama alatt a panaszlott sérelmes magatartásával fel nem hagy, vagy a sérelmezettnél súlyosabb panaszra ad okot, a családvédő bíró családvédő intézkedésben megteszi a családi vagy a házassági közösség oltalmára szükséges rendelkezéseket.

21. §. A családvédő bíró belátása szerint állapítja meg, hogy van-e szükség családvédő intézkedésre és ha van, milyen intézkedés szükséges.

A családvédő intézkedés különösen cselekmény betiltásában vagy meghagyásában is állhat. A meghagyást vagy a tilalmat, ha a panaszlotthoz van intézve, pénzbírság terhével lehet kibocsátani. A pénzbírságra az 1912: LIV. t.-c. 49. §-át megfelelően kell alkalmazni. A pénzbírság hatástalansága esetében, úgyszintén ha egyébként büntetendő cselekmény látszik fennforgónak, a családvédő bíró az iratotkat a büntető eljárás megindítása végett az illetékes büntetőhatósághoz teszi át.

A családvédő intézkedésben tekintettel kell lenni a család minden tagjának méltányos érdekeire, a család jóhírnevére, arra, hogy a házassági és családi közösség lehetőleg fennmaradjon és hogy senkit az elkerülhetetlennél nagyobb károsodás ne érjen.

A családvédő intézkedés személyes szabadságától senkit sem foszthat meg és senkit sem kötelezhet oly magatartásra, amely az uralkodó erkölcsi felfogás szerint a szabad egyéni elhatározás számára van fenntartva.

22. §. Ha a panaszlottat szóval hallgatják meg: arra sürgős határnapot kell kitűzni. Ha az idézést nem lehet kézbesíteni: az eljárást meg kell szüntetni és megfelelő esetben az iratokat a büntető hatósághoz kell átteni. Ügygondnok kirendelésének és hirdetményi idézésnek nincs helye.

Ideiglenes intézkedést, ha a késedelem veszéllyel járna, a panaszlott meghallgatása nélkül is ki lehet bocsátani.

A családvédő intézkedést és az ideiglenes intézkedést elrendelő határozatot azok szerint a szabályok szerint kell kézbesíteni, amelyek a keresetlevélre hozott első végzés kézbesítésére irányadók.

23. §. Ideiglenes intézkedést már a sérelmes cselekmény elkövetése előtt is el lehet rendelni, ha a panaszost vagy harmadik személyt közvetlen és súlyos veszély fenyegeti vagy ha a panaszos jogállapotának biztosítása sürgősen szükséges.

Az ideiglenes intézkedést elrendelő határozatban meg kell határozni azt az időtartamot, amelyre az intézkedés hatálya kiterjed és azt a határidőt, amelyen belül az elrendelt intézkedésnek eleget kell tenni. Szolgáltatást nem tartalmazó cselekvés vagy abbanhagyás elrendelése esetében rendszerint azonnali teljesítést kell meghagyni.

Az ideiglenes intézkedést rendszerint visszavonásig terjedő hatállyal kell elrendelni.

Az ideiglenes intézkedést elrendelő határozatot azok szerint a szabályok szerint kell kézbesíteni, amelyek a keresetlevélre hozott első végzés kézbesítésére irányadók.

A családvédő bíró az ideiglenes intézkedést a panaszos kérelmére bármikor hatályon kívül köteles helyezni. A panaszlott kérelmére a bíró az ideiglenes intézkedést a szükséghez képest bármikor hatályon kívül helyezheti, megszüntetheti vagy korlátozhatja.

24. §. Az ideiglenes intézkedés és a családvédő intézkedés költségét a panaszos köteles előlegezni. A családvédő bíró meghagyhatja a panaszosnak, hogy a költség fedezésére meghatározott összeget tegyen elnöki letétbe. A családvédő intézkedésben a felmerült költséget meg kell állapítani és határozni kell a költség ki által leendő viselése kérdésében. A bíró a költség kérdésében a felek valamelyikét a rendes per útjára utasíthatja. Ha a felek házastársak és a házastársak együttélése nem szakadt meg, a költség kérdésében határozat hozatalát mellőzni kell.

Ha a panaszos az ideiglenes intézkedést vagy a családvédő intézkedést tudva valótlan előadás alapján eszközölte ki, az okozott kárért felelős és ezenfelül a családvédő bíró őt 1000 pengőig terjedhető pénzbírsággal sújthatja.

25. §. A családvédő intézkedés ellen egyfokú felfolyamodásnak van helye. A bíró a felfolyamodás felterjesztésével egyidejűleg határoz a felfolyamodás halasztó hatálya (1911: I. t.-c. 415. §. 3. pontja, 553. §. 2. bekezdése) és a netán szükséges ideiglenes intézkedések tárgyában. A bíró e határozatai ellen fellebbevitelnek nincs helye.

A felfolyamodást ügyvéddel ellenjegyezve kell bedani (1911: I. t.-c. 99. §.).

IV. Büntető rendelkezések.

26. §. Vétséget követ el és amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, 1000 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel és 6 hónapig terjedhető fogházzal, valamint hivatalvesztéssel és a politikai jogok felfüggesztésével büntetendő:

1. az a házastárs vagy családi közösség tagja, aki a végrehajtható családvédő intézkedésnek az abban meghatározott határidő alatt és ha pénzbírságot (21. §.) szabtak ki, a pénzbírság kiszabása ellenére sem tesz eleget;

2. az a házastárs vagy családi közösség tagja, aki a lelkészi (17. §.) vagy bírói megintás (19. §.) ellenére a megintásban meghatározott vétkes magatartását szándékosan folytatja;

3. az a tartásra kötelezett házastárs, fel- vagy lemenő — beleértve a házasságon kívül született gyermek eltartására kötelezettet is, — aki kötelezettségének, noha arra módja volna, szándékosan nem tesz eleget;

4. a 3. pontban meghatározott oly személy, aki könnyelmű életmód folytatásával, szeszesei itaioi vagy más bódítószeres mértéktelen élvezetével vagy a jóerkölcsbe ütköző egyéb magatartásával szándékosan juttatta magát oly helyzetbe, hogy tartási kötelezettségének eleget tenni nem tud és ezáltal a tartásra jogosultat szükségbe vagy nyomorba juttatja.

Az 1. bekezdésben meghatározott cselekmények magánvádra üldözendők. Az eljárás a bűnügyekkel foglalkozó kir. járásbíróóságok hatáskörébe tartozik.

27. §. Kihágást követ el és amennyiben a cselekmény súlyosabb beszámítás alá nem esik, 8 napig terjedhető elzárással és 500 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. az a panaszlott, aki a lelkészi idézésre (17. §.) meg nem jelenik és távolmaradását hiteltérdemlőleg ki nem menti;

2. az a panaszlott, aki csak azért indít házassági pert, hogy a panasz eljárás eredményét vagy a megintés vagy a családvédő intézkedés kibocsátását megheiusítsa vagy késleltesse.

V. Vegyes és életbeléptető rendelkezések.

28. §. Hűtlen elhagyás alapján folyamatba tett házassági bontóperben a családvédő intézkedésben elrendelt különélés az életközöség megszüntetésének jogos oka.

Az 1894: XXXI. t.-c. 80. §-a körében a bíró szabadon mérlegeli azt a körülményt, hogy a házastfél a lelkészi vagy bírói idézésre meg nem jelent, úgyszintén, hogy a lelkészi vagy bírói megintésnek vagy az ideiglenes intézkedésnek (19. §. 3. bek., 23. §.) vagy a családvédő intézkedésnek eleget nem tett.

A házassági bontóper megindítása után a bontóper tartama alatt megintésnek vagy a házastfelek valamelyikével szemben a másik házastfél sérelmére elkövetett cselekmény miatt családvédő intézkedésnek többé nincs helye. A folyamatban lévő panasz eljárást a házassági bontókeresetlel benyújtásával nyomban hivatalból meg kell szüntetni. Semmisségi vagy megtámadási kereset indítása esetében a panasz eljárást hivatalból fel kell függeszteni és azt csak akkor lehet folytatni, ha a házasságot jogerősen érvényesnek mondották ki és a panaszos kérelmét kifejezetten fenntartja. Ágytól és asztaltól való elválasztás (1894: XXXI. t.-c. 104. §.) iránti kereset a bontókeresetlel azonos elbírálás alá esik.

29. §. A jelen törvény kihirdetése napján lép életbe.

A jelen törvény büntető rendelkezései csak a kihirdetését követő napon és azon túl elkövetendő cselekményekre nyerne alkalmaszást.

A jelen törvényt a minisztérium hajtja végre.